

Psykiske helsetjenester til barn og unge

Det er relativt stor enighet om at vi trenger å ha et psykisk helsetjenestetilbud for barn og unge på kommunalt nivå. Regjeringen snakker om å lovfeste at det skal være psykologer tilsatt i kommunene, og vi håper de klarer å gjennomføre det.

Barneombudet har gjennom ekspertmøter med unge, samtaler med forskningsmiljø, data fra ulike undersøkelser og samtaler med helsesøstre og andre samlet informasjon om hvordan unge ønsker at skolehelsetjenesten skal fungere. To forhold i denne publikasjonen (En forsvarlig skolehelsetjeneste?) bør kommenteres:

1. Barn og unge ønsker seg en skolehelsetjeneste som alltid er tilgjengelig og som finnes på deres skoler. Barneombudet skriver: *Skolehelsetjenesten er viktig slik at barn og unge kan få veiledning og hjelp med "hverdagsproblemer", men også større problemer, og bli hjulpet videre til andre instanser når det er nødvendig.*

Det er dessverre slik at skolehelsetjenesten har for liten kapasitet i forhold til forventningene som rettes mot den. En kan lett få inntrykk av at noen tenker at helsesøster er en person som skal tre inn i venners, foreldre, og skolepersonells sted og kunne være samtalepartner om det meste, samtidig som hun skal avdekke alvorlige vansker og gi hjelp til dem som strever med disse. I tillegg skal hun drive generelt informa-

sjonsarbeid og forebygge somatiske helseplager. Dette virker som en umulig forventning. I rapporten svarer helsesøstre at de lar være å stille vanskelige spørsmål fordi de ikke har tilgang til tiltak som kan hjelpe dersom svarene indikerer at det er nødvendig. Et eksempel kan være det fokuset skolehelsetjenesten i noen år har blitt pålagt å ha på veiing og måling der tiltakene for dem som er overvektige ikke finnes. En avdekker en vanske, men mangler tiltak som bidrar til å redusere problemene. Det samme kan lett skje i forhold til psykiske vansker og lidelser. Det bør og reflekteres over om det er sundt for barn og unge å lære seg at dersom det er noe som butrer litt imot, eller vi har lyst til å snakke med noen om noe, skal det finnes en offentlig hjelpetjeneste som har en åpen dør. Unge mennesker er (heldigvis) ofte utålmodige, og ønsker rask respons, men vi som har levd en stund vet at mange små og store utfordringer ofte går over av seg selv. Det er og viktig å lære at når vi strever med noe er det ikke alltid en profesjonell hjelp som er den eneste måten å få hjelp på. Mye forskning har vist at sosial støtte er en viktig mediator for opplevelsen og konse-

kvensene av belastning. Vi har et ansvar for at ungdommene oppdager dette.

2. Barneombudet skriver: *Elevene mente at helsesøstre generelt har behov for mer kunnskap om ungdom og psykisk helse. De kunne fortelle at mange unge sliter med psykiske helseplager, og at flere dropper ut av videregående på grunn av dette.*

Dette sitatet fra Barneombudets rapport viser at skolehelsetjenesten trenger å videreutvikles i retning av en tverrfaglig tjeneste, enten innen sin egen organisasjon eller som en tjeneste satt sammen av fagpersoner fra flere kommunale avdelinger, for eksempel helsestasjon, PPT, utekontakt eller tiltaksdelen av barnevernet. Barneombudet siterer seg selv og sier: Barneombudet har tidligere spilt inn til helsemyndighetene at det bør være en psykisk helsetjeneste knyttet opp til helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Sist vi gjorde dette, var i et innspill til Helse- og omsorgsdepartementets arbeid med folkehelsemeldingen. Alle skolehelsetjenester bør selv ha ansatt, eller ha tilgang til, en psykolog, eventuelt klinisk pedagog. Barneombudet mener at en psykolog kan være direkte ansatt i skolehelsetjenesten eller kommunen, eller være tilknyttet spesialisthelsetjenesten med tjenestetid i skolen. Sitatet sier også noe om at det å arbeide med psykisk helseplager krever en fagkompetanse på dette området. Unge med slike plager ønsker å bli tatt seriøst, og ønsker seg hjelp med de van-

skene de har. Vi vet at mange alvorlige psykiske lidelser debutterer i ungdomsalderen, og det er derfor viktig å ha en fagkompetanse tilgjengelig som raskt kan gi adekvat hjelp. Vår mening er at denne hjelpen best kan ytes av psykologer

Vi er glade for at Barneombudet har satt skolehelsetjenesten på dagsorden. Det er en viktig tjeneste som bør videreutvikles, kanskje ikke i retning av en tilgjengelig ”pratetjeneste” for alle, men heller i retning av en tjeneste som kan veilede, hjelpe og viderehenvise barn og unge som trenger profesjonell hjelp. Kanskje er førskolelærere, lærere og foreldre en like viktig målgruppe som barn og unge. Barneombudet nevner selv traumatiserte unge som en gruppe det er viktig å fange opp tidlig, og vi vet også at tidlig profesjonell intervensjon i forhold til angst og depresjon ofte gir gode resultater. Det er rimelig å anta at barn og unge med slike plager som oftest er oppdaget av foreldre eller pedagoger som har daglig kontakt, men det er selvsagt viktig at det også er en mulighet for barn og unge til selv å kontakte hjelpeapparatet, for eksempel gjennom trefftid på skolene. Da tror vi regelmessighet og stabilitet blir viktigere enn umiddelbar tilgang for å skape den nødvendige tryggheten for å ta kontakt.

Vi håper denne publikasjonen fra barneombudet kan føre til en åpen debatt om hvilken skolehelsetjeneste vi er mest tjent med å ha.

Sturla Helland